

د افغانستان د انتخاباتي فاجعي دوهم پړاو

په متحده ايالاتو كې، د نېشن مجلي وتلي مترقي مبصر، رابرت ډريفوس، داگست پر ۲۷ مه د نېشن په ويب سايت كې (د افغان فاجعي دوهم پړاو) تر عنوان لاندې په هغه هېواد كې د رواني انتخاباتي رسوايي په باب په هېرېټج فاونډېشن كې د يوې غونډې تحليلي رپوټ برابر كړی دی چې زه يې نسبتاً بشپړه ژباړه د خپلو محترمو لوستونكو سره شريكوم.

د افغانستان د انتخاباتو په باب د هېرېټج فاونډېشن د پنجشېبې د ورځې دغونډې ستوری تحليلگر، ښاغلی ماروین وايښام، وو. هغه د انتخاباتو سخت نقاد وو. ښاغلی ماروین وايښام د افغانستان په چارو كې د ښاغلي اوباما د سلامتو په هېټ غړی وو. هغه د امريكا خارجه وزارت پخوانی مامور هم دی. ښاغلي ماروین وايښام د افغانستان په وروستيو انتخاباتو كې څارونکی وو، خو د هغه نظر د امريكا د حكومت او ځينو نيمه رسمي افغاني ډلو پر خلاف چې انتخابات د ډيموكراسۍ يو الهام بڅبونکی تمرین او مثال بولي، كاملا توپير لري.

هغه وايي داسې نوه.

وايښام خبردارۍ ورکوي او وايي چې انتخابات دوه جعلي او قلابي ول چې ښايي د جمهوررييس حامدکرزي حكومت نور هم نامشروع كړي. د خلکو گډون حداقل وو. د رايه ورکونکو له دريو برخو څخه فقط يوې برخې په انتخابات كې گډون وكړ. په ځينو ولسواليو كې، په تېره بيا په جنوب او پښتني سيمو كې خو فقط له پنځو څخه تر پنځلسو فيصدو پورې خلکو برخه اخيستي وه. وايښام وايي سربېره پردې د پراخي او سراسري ټگۍ برگۍ شواهد او اثار هر ځاي لېدل كېږي. گرده مهم كانديدان د تقلب الزامونه لگوي. هغه وايي همداسې څه د پاسه زر شكاياتونه سويدي. هغه وايي په خپلو سترگو يې د مخالفو كانديدانو لپاره علامه سوي رايې د سرک پر غاړو باندې تيت و پرک او تيه سوي ولېدلې. هغه زياته كره چې ددې امکان سته چې په راتلونكو اونيو كې د رايو د غلا په ارتباط نور شواهد هم را څرگند سي. همدا پروسه به افغانان دېته اړباسي چې انتخابات نامشروع وگڼي.

ښاغلی وايښام وايي د انتخاباتو په ورځ د هېواد په گوټ گوټ كې د رايو اچولو پر مركزونو باندې په سلهاوو شديدې حملې وسوي، خو ددې پېښو په باب رپوټونه خپاره نه سول ځكه حكومت پر خبرونو باندې بنديز لگولی وو. هغه وايي زما په شان د خارجي ناظرانو پرېكنده اكثرېټ بېخي امنو ځايونو ته بوتلل سوو، مگر په ټول ملك كې هر ځای اخ و ډب روان وو. هغه وايي په رايو كې پراخ تقلب او په نمبرونو كې ښكاره لاسوهني سوي دي.

ښاغلی وايښام زياتوي، «په نتيجه كې، ښايي زموږ ټوله ستراتيژي د خطر سره مخامخه سي.» هغه سوال مطرح كوي او وايي: «څرنگه به موږ د يوه داسې حكومت سره انډيوالي او مشاركت وساتو چې هغې پروسې نامشروع كړ چې د همدې عمليې په برکت ته رسېدلی وو؟» هغه دغه راز د اوباما پر حكومت باندې هم انتقاد وكړ چې ولي يې انتخاباتو ته مخكې له مخكې چكچكې وكړې. هغه وايي د سپيني ماني قضاوت غلط وو، او كله چې ددغه قلابي انتخاباتو ټول جزييات او رسوايي بهر ته را ووځي، سپينه ماني به ډېره پښمانه او شرمنده سي.

د ښاغلي وايښام په شمول د هېرېټج فاونډېشن د تحقيقاتي غونډې د ويناوالو اساسي ټكي دا وو چې سپينه ماني مجبوره ده چې پداسې وخت كې د جنگ لپاره ملاتړ ترلاسه كړي چې د عامه افكارو نوې سروې ښيي چې زياتره امريكايان د افغانستان جنگ عبث گڼي. سپينه ماني د پان او پړانگ تر مينځ را گېږه ده. كه چيري سپينه ماني په افغانستان كې جعلي انتخابات او نور پرابلومونه پټ او ماست مالي كړي، خو د واقعيونو او حقايقو را څرگندېدل به د ويتنام په شان بي اعتمادي او بي باوري لا ډېره كړي. مگر كه چيري اوباما رشتيا ووايي امريكايان ښايي ژر تر ژره دې فيصلي ته ورسېږي چې له افغانستانه د راوتلو وخت دی، په تېره بيا اوس چې د جنگ زياتېدونکی لگښت او تلفاتو اكثره امريكايان د جنگ مخالف كړي دي.

ددغې غونډې څلور واړه ويناوال هر يو—وايښام، جنرال ډيويد بارنو، ليزا كورټيس، او ډيويد ايسبي—پدې ټينگار كاوه چې له افغانستانه سمدستي راوتل به فاجعه وزېږوي. خو زه دا گومان نه كوم. هغوی استدلال كاوه: كه چيري موږ افغانستان خوشي كړو، طالبان، القاعده، اود هغوی جهادي ملگري به په ټوله سيمه كې غښتلي او بانفوذ سي. د

وېټنام غوندي، په افغانستان کې به د امریکاماتي په ټوله اسلامي نړۍ کې د امریکا د ماتې سبب سي. مگر زما لپاره دا یو کمزوری استدلال وو.

حقیقت دا دی: لمړی، که چېرې مور له افغانستانه را ووځو، ښایي طالبان افغانستان ونیسي او یا ښایي وی نه نیسي. اکثره افغانان له طالبانو څخه کرکه لري. اکثره اقلیتونه به حتی زموږ په نه شته والي کې هم له طالبانو سره وجنگېږي. دوهم، حتی که چېرې طالبان کامیابه هم سي، او که چېرې په جنوب کې یو کوچنی دولت کې جوړ کړي چې همداوس لا هم سته، هغوی ښایي القاعده را و بلي، او یا ښایي را و یې نه بلي. القاعده همدا اوس پخه اډه لري: پاکستان. بلخوا، القاعده او طالبان د یوې سیکي دوه مخه ندي، او دا ځل ښایي طالبان د القاعدې ترورستانو سره د بیا نژدې کېدو شوق ونه کړي. او درېیم، له المغرب څخه را نیولې بیا تر اندونیزیا پورې د طالبانو غوندي اسلام او د القاعده ستایل تروریزم په مسلمانانو کې خپل ایل او ملاتړ له لاسه ور کړی دی. بل پلو، هلته هیڅ داسې شواهد نسته چې په افغانستان کې د طالبانو بیا راتګ دي په اسلامي نړۍ کې پر افراطي فعالیتونو باندې خاصه اغېزه ولري. واقعیت دا دی چې په افغانستان کې د امریکا حضور اسلامي افراطیان لا تقویه او تاوچن کوي. نو بیا، له افغانستانه د امریکایي عسکرو را ایستل به په مسلمانانو کې شدیدې اسلامي تبه او اشتیاق څه کمزوری کړي.

ددې غوندي یو بل وینوال، جنرال ډېوید بارنو وو چې په افغانستان کې له ۲۰۰۳ څخه تر ۲۰۰۵ پورې د امریکایي عسکرو قومندان وو. هغه د افغانستان جنگ ته د عامه امریکایانو د ملاتړ د ترلاسه کولو لپاره تبلیغاتو او پروپاګند ته زیات اهمیت ورکړ. هغه وویل په افغانستان کې د بري کلي په عامه خلکو کې ملاتړ تر لاسه کول دي. هغه وویل طالبان د وخت پر تېرېدو حساب کوي. په بل عبارت، طالبان غواړي چې دونه جنگ اوږد کړي چې دننه په امریکا کې د جنگ پر خلاف عام مخالفت غښتلی سي. همدا کیسي د وېټنام د جنگ په باره کې هم کېږي. ښاغلي بارنو د افغانستان په باتلاق کې د پاته کېدو له پالیسي سره مخالفت یو ډول خیانت وباله. هغه وویل، «د راوتلو خبرې، د طالبانو ستراتیژي تقویه کوي.» جنرال بارنو همدا چټیيات په خوند ویل خو هیڅ نه شرمېده.

مېرمن لیزا کورټیس په همدې لړ کې چټیيات او پرتي ویلي. هغې وویل، «څوک چې د تقسیم اوقات خبرې کوي، هغوی طالبان تشویقوي.» د هغې اشاره سناتور راس فاینسټاین ته وه. هغه افغانستان ته د نورو عسکرو د استولو پر خلاف خبرې کړيدي. مېرمن لیزا کورټیس ویل یا به زموږ سره همکاري کوئ، کني په بل صورت کې طالبان تشویقوي. باید زیاته کړم چې همدې محافظه کارانو د ۱۹۸۰ په کلونو کې اسلاميستان تقویه کول. هغوی یې د ازادۍ جنگیالي بلل.

بل وینوال، ډېوید ایسبي وو، هغه یو محافظه کار نظامي ماهر دی. هغه په خپلو خبرو کې دوه گلان وښکول. لمړی، «مور د افغانستان سره داسې روابط باید ولرو لکه د اسراییلو سره چې یې لرو.» دوهم، «د افغانستان په هر ماجت کې د دښمن په ګټه تبلیغات کېږي.» د ښاغلي ډېوید ایسبي لمړی تبصره پوره حماقت دی. د هغه د دوهمې تبصرې په باب باید ووايم چې د ښاغلي ایسبي په خیال د افغانستان لوی مشکل دا دی چې هلته مسلمانان ژوند کوي. د هغه وړاندیز دا وو چې امریکایان په افغانستان کې داسلام د صحیح معرفي لپاره مرسته او کونښن وکړي. که چېرې د ښاغلي ایسبي چټیيات طالبان ورو، هغوی به دې څرګندونو څخه زیاته تبلیغاتي ګټه واخلي.